

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2544ก) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวและตามแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติในระดับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านวิชาการ เพราะมีความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เรื่องของ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน ตลอดจนงานอื่นๆทางวิชาการ (กมล ภูประเสริฐ, 2544)

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543) ผู้เรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาไปจะเป็นคนที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจต่อสังคมและประเทศชาติหรือไม่นั้น จึงย่อมอยู่ที่วิธีการที่ได้รับการถ่ายทอดจากกระบวนการบริหารงานวิชาการนั่นเอง ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูลของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2544) ได้แสดงว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนไม่สามารถสำเร็จได้หากผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถเป็นผู้นำทางการบริหารงานวิชาการและไม่สามารถจัดระบบการจัดการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่ครูพยายามจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปจึงควร

ต้องเอาใจใส่ในเรื่องวิชาการอย่างจริงจัง ควรตระหนักว่าสิ่งที่จะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาการศึกษา คือ งานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้เปล่า โดยมุ่งหวังในการพัฒนาคุณภาพประชากรให้มีความรู้ มีประสบการณ์ขั้นพื้นฐานที่จะพัฒนาตนเองด้านร่างกาย จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญาคิดเห็นแก้ปัญหาเป็น ทั้งให้มีความรู้ประสบการณ์ พอที่จะนำพาตนไปสู่ความสำเร็จในการดำรงชีวิตอย่างถูกครรลองครองธรรมและรู้หน้าที่ พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อท้องถิ่น ชานบ้านเมือง อย่างผู้รู้เมื่อเรียนจบ (กรมวิชาการ, ม.ป.ป.)

จากเดิมหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ที่กำหนดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ปี นั้นใช้มากกว่า 10 ปี และเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก กระทรวงศึกษาจึงใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แทนหลักสูตรประถมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ในปีการศึกษา 2545 ซึ่งเริ่มใช้ในโรงเรียนนาร่องของกรมวิชาการ จำนวน 76 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนนาร่องจะต้องนำหลักสูตรมาใช้ในการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวการปฏิรูปการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2541 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยทำการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ทั่วประเทศ ทุกจังหวัด ทุกเขตการศึกษา พบว่าคะแนนเฉลี่ยของเขตการศึกษา 5 อยู่ในกลุ่มสูง คือ 21.68 จากคะแนนเต็ม 40 และจากผลการประเมินคุณภาพและวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2543 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้ทำการประเมินจาก 4 กลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ กลุ่มทักษะภาษาไทย กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ พบว่า เขตการศึกษา 5 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง คือ ร้อยละ 66.88

เขตการศึกษา 5 ประกอบด้วยจังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นเขตการศึกษาที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านภูมิประเทศ

อาชีพการทำมาหากินและวัฒนธรรม และจากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนาร่อง เขตการศึกษา 5 เพื่อนำผลมาเป็นแนวทางในการศึกษา และปฏิบัติงานบริหารวิชาการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนาร่องการใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ในส่วนของการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เท่านั้น
2. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปหลักการ แนวคิดการบริหารงานวิชาการ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และนักวิชาการต่างๆซึ่งมีขอบข่ายงานดังนี้

1.งานด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

- การยกร่างหลักสูตร
- การใช้หลักสูตร
- การประเมินผลหลักสูตร

2.งานการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

- การอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร
- การจัดครูเข้าสอน
- การจัดทำแผนการเรียนรู้
- การจัดสอนซ่อมเสริม

3.งานทรัพยากรการเรียนรู้

- งานห้องสมุด
- งานสารสนเทศ

4.งานวัดผลประเมินผล

- เกณฑ์และวิธีการวัดผลและประเมินผล

5.งานนิเทศการศึกษา

- การวางแผนการนิเทศการศึกษา
- การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา
- การประเมินผลการนิเทศการศึกษา

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่

ครูวิชาการ หมายถึง ผู้ที่รับผิดชอบงานวิชาการในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ที่ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการ หรือหัวหน้าสาระการเรียนรู้

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 เป็นต้นไป โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

เขตการศึกษา 5 หมายถึง เขตการศึกษาที่ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี กาญจนบุรีและสมุทรสงคราม

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีกับเด็กมากที่สุด

งานหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การที่ผู้บริหารวางแผนการ วิเคราะห์หลักสูตร การใช้และประเมินผลหลักสูตรโดยการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจใน เรื่องแนวและแผนการเรียนการสอน สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับเด็กให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ตลอดจนให้มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวและแผนการเรียนการสอน ให้เหมาะสมก่อน นำไปใช้อยู่เสมอ

งานการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับแนวและแผนการสอนตามหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน และลักษณะการจัดการเรียน การสอนในแต่ละช่วงชั้น

งานทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การจัดหาวัสดุประกอบหลักสูตรและอุปกรณ์ การเรียนการสอน ได้แก่เอกสาร หนังสือ สำหรับค้นคว้าหาความรู้สำหรับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอ และใส่ทัศนูปกรณ์ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกิจกรรม ตลอดจนส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้ใช้อุปกรณ์ การสอน และเอกสารประกอบการสอนให้ตรงกับกิจกรรม รวมทั้งจัดหาแหล่งการเรียนรู้ สำหรับให้ ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบ

งานวัดผลและประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานให้ครูสามารถใช้วิธีการวัดและ ประเมินการเรียนรู้ของเด็กได้ถูกต้องและเหมาะสม นำผลการวัดและประเมินการเรียนรู้ของเด็กมา ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตามให้ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

งานนิเทศการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆภายในสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวและแผนการจัดการเรียนรู้ มีการวางแผนและดำเนินการ อย่างมีระบบ ซึ่งผู้บริหารสามารถเลือกใช้กิจกรรมนิเทศภายในได้หลายกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

สภาพ หมายถึง ลักษณะการดำเนินงานบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำร่อง การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ลังกัตสำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5

ปัญหา หมายถึง สิ่งหรือเรื่องที่ต้องพิจารณาแก้ไขในการบริหารงานงานวิชาการในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5

หลักสูตรแกนกลาง หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ

หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษานำข้อมูลของสถานศึกษาและชุมชน มากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5
2. ผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปพิจารณาปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อข้อมูลนำไปใช้ปรับปรุงและวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูวิชาการจากโรงเรียนนำร่อง จำนวน 6 โรงเรียน ดังนี้

X → ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ของโรงเรียน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 6 คน

X → ครูวิชาการ ได้แก่ ผู้ที่รับผิดชอบงานวิชาการในโรงเรียน ที่ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการ หรือหัวหน้าสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียน 6 โรงเรียน จำนวน 48 คน

รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด จำนวน 54 คน

เครื่องมือและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ชนิดคือ

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูวิชาการ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

2.แบบศึกษาเอกสารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน

วิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออกหนังสือถึง เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จากเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นประชากรและ กลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารและครูวิชาการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารตามแบบศึกษาเอกสารด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำร่อง ใช้วิธีการ หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาค่า ความถี่

คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ของสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับชั้นการวิจัย

บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ขอบเขตการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นการวิจัย

บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์